

Farrarova košnica – idealan dom za pčele na Jadranu

Sinaj Bulimbašić,
otok Brač

Stariji pčelari koji već godinama rade s Farrarovom košnicom savjetuju da prije početka intenzivne paše na jadranskom priobalju, a dijelom i u zaobalju, proširimo zajednicu. U proljeće, kad imamo dva do tri Farrarova nastavka pčela, maticu iz plodišta s jednim okvirom legla i ostalim praznim izgrađenim okvirima, bez pčela, dignemo u četvrti nastavak iznad matične rešetke, a u nastavak na podnici stavimo dva prazna okvira. Time matici osiguravamo prostor da ju ne bismo blokirali, a u međistu ispod imamo prazan prostor za unos nektara i skladištenje meda.

Dobra košnica mora ispuniti dva osnovna zahtjeva: mora biti dobar i siguran dom za pčele, a istodobno mora i olakšati rad pčelaru. Tako je 1937. godine rekao američki pčelar i entomolog Clarence Farrar te je konstruirao novi tip košnice.

Na temelju proučavanja ponašanja pčela i njihove dinamike života, posebice na terenima s oskudnom pašom kao što su jadranski otoci, priobalje i dio zaobalja, iskorišten je velik broj niskih nastavaka, a samim time i manjih okvira.

JEDNOSTAVNIJI NASTAVCI

Došlo se do zaključka da je četiri idealan broj nastavaka za uspješan uzgoj jake pčelinje zajednice, uključujući i plodište i međište. Tako je konstruiran nastavak s vanjskim mjerama od 50,5 x 41 x 18 centimetara, dok su mu unutrašnje mjere 44,6 x 37 x 18 centimetara. Dimenzije satonoše iznose 48 x 3 x 1,2 centimetra, vanjske su mjere okvira 45 x 16 x 2 centimetra, a unutarnje 43 x 13,5 x 2 centimetra, dok su dimenzije satne osnove 42 x 13 centimetara.

Ovakvi su nastavci mnogo lakši i jednostavniji za rukovanje, posebice starijim pčelarima, a selećim je pčelarima mnogo lakše i sigurnije obavljati transport. Ovakve će niske okvire pčele mnogo brže napuniti i zatvoriti, za razliku od LR okvira.

Kad u proljeće matica počne svakim danom polagati sve više jaja i kad mlade pčele zamijene stare zimske pčele, mlade će se pčele početi spuštati u donje nastavke na slobodno, to jest prazno saće. Tad je

PREPILJENI LR NASTAVAK NA FARRAR DIMENZIJU

najvažnije osigurati pravilan protok zraka, odnosno omogućiti pčelama dobru ventilaciju i tako spriječiti rojevno stanje. Dodavanjem još jednog nastavka ne povećavamo naglo zapreminu Farrarove košnice te ne rashladujemo leglo.

Na Farrarovim okvirima pčele mnogo brže i pravilnije grade saće, no istodobno se pri pčelarenju Farrarovim košnicama radi s nastavcima, a ne s okvirima.

PROŠIRENJE ZAJEDNICE

Stariji pčelari koji već godinama rade s Farrarovom košnicom savjetuju da prije početka intenzivne paše na jadranskom priobalju, a dijelom i u zaobalju, proširimo zajednicu. U proljeće, kad imamo dva do tri Farrarova nastavka pčela, maticu iz plodišta s jednim okvirom legla i ostalim praznim izgrađenim okvirima, bez pčela, dignemo u četvrti nastavak iznad matične rešetke, a u nastavak na podnici stavimo dva prazna okvira. Time matici osiguravamo prostor da ju ne bismo blokirali, a u međistu ispod imamo prazan prostor za unos nektara i skladištenje meda. Ako u proljeće želimo formirati novu zajednicu, jednostavno uzmemo jedan Farrarov nastavak s medom i mladim leglom, stavimo ga na novu podnicu, istresemo mladih pčela, dodamo dva-tri okvira meda, stavimo jedan matičnjak i pokrijemo te možemo biti sigurni da ćemo uskoro imati jednu novu zajednicu s mladom maticom.

PROLJETNI RAZVOJ

Zima je na othodu, bademi su odavno procvjetali, priroda je sve rascvjetanija, pčele su u punom pohodu na unos svakog blaga Božjega, a količine peluda i nektara u košnici sve su veće. Ako je zajednica u LR košnici zdrava i ako smo ju pravilno uzimili, ona bi trebala biti iste veličine kakve je bila pri uzimljanju. Ako u košnici još uvijek ima meda, mlada će matica dnevno polagati oko 800 jaja, ali može i više, te će tako doći do izmjene starih pčela, a mladih će svakim danom biti sve više i više.

Podignemo li gornje nastavke, vidjet ćemo da se mlade pčele spuštaju u donje nastavke, na prazno saće, a upravo je to i najveća prednost Farrarove košnice i niskih okvira. I sad vidimo da zdrava matica na niskim okvirima brže i pravilnije nese jaja, bez

pčelarove intervencije. Maticu stimuliramo sirupom, a ako u donji nastavak prebacimo i koji okvir s poklopljenim medom, još ćemo više ubrzati polaganje jaja. Ovo je vrijeme intenzivnog razvoja zajednice, kad moramo biti oprezni i ne smijemo dopustiti da dođe do prekida polaganja jaja da nam matica ne bi krenula u rojevni nagon.

Mlade pčele stare između pet i osam dana najaktivnije su u gradnji saća: njihove su voštane žiljezde nabrekle i maksimalno izlučuju vosak te one grade novo saće na satnim osnovama.

Između dvaju postojećih nastavaka s izgrađenim saćem dodat ćemo cijeli nastavak sa satnim osnovama, s tim što ćemo u sredinu između satnih osnova ubaciti okvir s poklopljenim leglom. Istodobno, bez obzira na količine dnevnog unosa, preporučuje se dodati pogaču. Ako pak primijetimo početak rojevnih aktivnosti, jednostavno ćemo zarotirati nastavke i tako još više zaposliti mlade pčele. Pčele će prenositi med na drugo mjesto, a matica će se zaposliti zalijeganjem jaja.

PRELAZAK S LANGSTROTH-ROOTOVE KOŠNICE NA FARRAROVU

Sve ima dobre i loše strane, svaki je početak težak, ali kad se posjeti jedan pčelinjak s Farrarovim nastavcima i popriča s dobronamjernim pčelom, sve se može izvesti lakše i s manje troška.

Kako sam počeo? Vrlo jednostavno i lako, a sigurno.

- S postojećih sam Langstroth-Rootovih košnica digao drugi i treći nastavak te u njemu cjelokupno poklopljeno leglo.
- Na LR plodište u kojem je ostalo nepoklopljeno leglo i matica stavio sam Farrarov nastavak.
- Između Farrarova nastavka i drugog i trećeg LR nastavka stavio sam matičnu rešetku te sam na rešetki zatvorio leto.
- Nakon osam dana pregledao sam dva gornja LR nastavka i porušio sve matičnjake, a na matičnoj rešetki otvorio leto da otrovi mogu izlijetati.
- Počeo sam s dohranjivanjem stimulativnim šećernim sirupom.
- Vrlo su brzo sve satne osnove u postavljenom Farrarovu nastavku bile izgrađene.

PRELAZAK KONTEJNERA S LR NASTAVCIMA NA FARRAR NA BAGREMOVOJ PAŠI

ODLIČNA KOŠNICA ZA OSKUDNE TERENE I TIHE PAŠE

- Po izgradnji saća u prvom Farrarovu nastavku dodao sam drugi Farrarov nastavak sa satnim osnovama na mjesto prethodnoga, a ispod matične rešetke.
- Prvi Farrarov nastavak s izgrađenim saćem stavio sam iznad matične rešetke, a ispod LR nastavaka.
- Pregledom sam ustanovio da izgrađeno saće na prvom Farrarovim okvirima nije bilo zaleženo, ali su svi bili puni meda i peluda.
- Prije ljeta, kad paša oslabi, treba skinuti jedan LR nastavak, istresti pčele u košnicu i izvrcati med.
- Saće iz LR okvira valja pretopiti, a od skinutih LR nastavaka i okvira izraditi Farrarove okvire i nastavke.
- Dok u prirodi još ima paše, prvi Farrarov nastavak ispod matične rešetke, onaj do plodišta, stavljamo na podnicu te će on sad biti plodište. Na njega ćemo staviti Farrarov nastavak sa satnim osnovama, a na njega Farrarov nastavak s već izgrađenim saćem koji je bio ispod matične rešetke.
- Iz ranije skinutog LR nastavka koji je bio plodište istrest ćemo sve pčele i maticu u nove Farrarove nastavke.
- Na njih ćemo staviti matičnu rešetku zatvorenog otvora tako da matica više ne može prijeći u plodište LR nastavka koji smo stavili iznad matične rešetke, a koji je prije bio na podnici.
- U Farrarovu nastavku koji smo sad stavili na podnicu i u kojem ima nešto legla s maticom i dosta pčela, ispod matične rešetke dodat ćemo još jedan Farrarov nastavak sa satnim osnovama.

Nakon mjesec dana svi su Farrarovi okviri bili izgrađeni, a velik dio i zaležen, i to pravilno, bez ijedne trutovske stanice.

U jesen sam skinuo gornji LR nastavak i imao sam pčele na tri Farrarova nastavka i jedan LR nastavak, a nakon jesenskog vrcanja meda skinuo sam i posljednji LR nastavak te sam ostavio pčele na zimovanju na tri Farrarova nastavka. Sljedeće će proljeće dodati još jedan Farrarov nastavak sa satnim osnovama te će imati idealan dom za pčele na jadranskom priobalju. Nadam se i uspješan.